

НАПРЯМ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» **Розділ I. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В** **СТРУКТУРІ КУЛЬТУРИ**

Part I. MANAGEMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITIES IN THE **STRUCTURE OF CULTURE**

УДК: 377.018.43(477) (045)

МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНІЙ СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Наталія Максимовська – доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності,
Сумський державний педагогічний університет ім. А. Макаренка, Суми
<https://orcid.org/0000-0002-3028-5727>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.918>
Scopus Author ID: 57219491045
ResearcherID: HPE-4027-2023
maksimovskayas8@gmail.com

Розглядається проблема підвищення ефективності соціокультурних технологій, менеджменту культури з метою вирішення завдань соціальної інтеграції, активізації, підтримки населення. Було поставлено мету та завдання проаналізувати сучасні тенденції соціальної роботи, сфери культури, обґрунтувати особливості менеджменту соціокультурних технологій для соціальної гармонізації. Застосовано соціально-виховну методологію, що створює підґрунтя для гармонізації процесу соціокультурної діяльності з метою посилення позитивного впливу соціуму на інтеграцію громадян. Проведене дослідження серед здобувачів вищої освіти, свідчить про позитивне ставлення до вивчення суміжних дисциплін з соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності, однак, це потребує виваженої методичної підготовки та розробки практичної складової засвоєння освітніх компонентів.

Ключові слова: менеджмент соціокультурної діяльності, соціальна робота, соціокультурні технології, заклад вищої освіти.

Актуальність дослідження. Трансформація сучасної соціальної роботи зумовлена кризовими явищами, які не мають аналогів для нашої країни часів державної незалежності. Загибель та травмування людей, масове переселення в інші регіони країни й за кордон, руйнування інфраструктури, ідеологічна дезорієнтація, переформатування культури, поглиблення зубожіння населення на тлі падіння економіки – це лише ті кричущі проблеми, які здійнялися на хвилі жорстких військових подій сьогодення. Конче потрібна гідна відповідь на виклики з метою гармонізації соціального середовища існування, забезпечення безпечних умов життєдіяльності населення, а саме вдосконалення механізмів соціальної роботи шляхом посилення позитивних соціально-виховних впливів і зниження негативних факторів, що гальмують подальше просування до стійкого безпечного розвитку та добробуту суб'єктів соціуму.

Пошук ефективних алгоритмів здійснення соціальної допомоги і підтримки в умовах жорсткого військового протистояння зумовлює, з одного боку, застосування й адаптацію до вітчизняних обставин кращих зарубіжних аналогів, з іншого – креативного підходу до необхідних соціальних технологій. У зв'язку з цим, уже реалізуються екстрені соціальні послуги в умовах небезпеки та нестійкості соціальних обставин. На часі розгляд соціокультурних технологій, оскільки сфера культури покликана не тільки забезпечувати долучення до здобутків різних видів мистецтва, збереження національних традицій, просвітництво тощо, вона є міцним фактором соціальної інтеграції та активізації різних соціальних груп. Відтак, ефективне управління соціальними технологіями в сфері культури досліджується в контексті соціальної роботи як механізм соціальної активізації та інтеграції суб'єктів соціуму. Отже, посилення ефективності управлінських механізмів сфери культури для вирішення завдань сучасної соціальної роботи, зокрема соціальної інтеграції та активізації соціальних груп, є доцільним.

Огляд останніх досліджень. Проблеми сучасної соціальної роботи досліджують О. Кравченко, А. Рижанова, Т. Семигіна, І. Трубавіна та ін. Новітні тенденції подолання соціальних криз, що пов'язані з російсько-українською війною, висвітлюють Т. Василюк, І. Григоренко, О. Караман, Н. Савельєва та ін. Особливості менеджменту соціокультурних технологій, зокрема у добу військових дій, визначають М. Александрова, М. Жигайло, Н. Левченко, О. Нескоромнов, Є. Осипова, О. Столярченко та ін. Учені зазначають, що в сучасних умовах має відбуватися трансформація менеджменту культури водночас із виконанням соціальної місії з удосконалення і

спрямування в майбутнє соціального капіталу у повоєнний період. Однак, залишається невирішеним завдання окреслення цілісної організаційної структури забезпечення соціокультурних процесів із метою підвищення якості соціальної роботи з різними категоріями соціальних суб'єктів, розвитку їх соціальної активності та відповідальності.

Мета статті – виявлення сучасних тенденцій розвитку соціальної роботи і сфери культури, з'ясування чинників посилення ефективності менеджменту культури у напрямі забезпечення інтеграції населення, активізації громадської взаємодії, розвитку соціальної творчості засобами соціокультурних технологій. *Завдання* полягають у визначенні особливостей розвитку сучасної соціальної роботи в Україні, аналізі особливостей менеджменту соціокультурних технологій з метою вирішення завдань соціальної роботи, розгляді можливостей засобів соціокультурної діяльності для ефективної соціальної інтеграції та розвитку соціальної творчості різних соціальних груп.

Виклад основного матеріалу. Соціальна робота в сучасному соціумі перейшла межі суто допоміжного виду суспільної та професійної активності, що зумовлено об'єктивними обставинами трансформації соціуму і новими тенденціями розвитку держави та громад. Це підтверджується намаганням визначити соціальну роботу на теоретичному, практичному, освітньо-професійному рівнях. Так, Т. Семигіна наводить міжнародне визначення соціальної роботи, що дозволить розгорнути наукове обґрунтування та виконати завдання, поставлене у цій публікації. Зокрема в пропонованому трактуванні вона робить акцент на соціальній згуртованості, позитивних змінах у соціумі, соціальній справедливості, колективній відповідальності, добробуті [5; 13]. В порівнянні з попередніми трактуваннями, відбувається скоріше упередження соціальних проблем, аніж їх подолання, хоча і цей аспект нині залишається актуальним.

Власне, напрацьовані дослідниками (Т. Семигіна, І. Трубавіна та ін.) пріоритети соціальної роботи дозволяють ефективно реалізовувати соціальну політику та надавати якісні соціальні послуги. Однак, карколомні зміни, викликані військовими діями, зумовили перегляд сучасних пріоритетів розвитку цієї галузі забезпечення рівноваги в суспільстві.

Можна визначити тенденції, які, на наш погляд, зумовлюватимуть подальший розвиток соціальної роботи в Україні. Поступово змінюватиметься наукова методологія соціальної роботи, як сукупність принципів і методів пізнання дійсності з екстраполяцією в сферу соціальної життєдіяльності і гармонізації існування соціальних груп, вона стає мультиструктурованою з посиленням пріоритету соціально-педагогічного бачення сутності соціальної роботи (інтеграція громадянської спільноти, активізація взаємодопомоги і самодопомоги, забезпечення сприятливого середовища в локальному просторі тощо), поглиблюються філософські основи соціальної роботи (усвідомлення чинників дисгармонії, осмислення факторів маргіналізації та ексклюзії в соціумі, перспектив їх подолання, формування наукового бачення світоглядного майбутнього з метою активізації ресурсів подальшого вдосконалення людської життєдіяльності), додаються різні підходи до наукового пізнання соціального існування і засоби його забезпечення, зокрема культурологічний підхід створює передумови обґрунтування соціокультурних технологій для вирішення завдань соціальної роботи.

Трансформуватимуться теорії соціальної роботи, які в сучасній класифікації наведені та охарактеризовані Т. Семигіною як базові (психодинамічна, біхевіористська, когнітивна, гуманістична, сім'ї та сімейної терапії, систем, конфліктів, соціалізації, сталого розвитку, соціально-культурні теорії тощо) та специфічні (кризове втручання, соціально-екологічна, наснаження, мотиваційне консультування, транстеоретична модель зміни поведінки, кейс-менеджмент, орієнтований на сильні сторони клієнта, зелена соціальна робота тощо) [5; 41]. Динаміка їх взаємопроникнення, взаємовпливу, часткової інтеграції надають сучасній соціальній роботі новітньої якості, яка полягає у комбінації різних елементів в єдину підсистему, зокрема й систематизація соціокультурної теорії соціальної роботи застосовує інші теоретичні моделі.

Удосконалюватиметься практична діяльність із соціальної роботи, трансформуватимуться методи і форми соціального супроводу громадян. Це зумовить збільшення онлайн послуг, розширення зусиль зі створення безпечного простору, подальшої активізації діяльності в локальному середовищі та громадського сектору, що посилять значення інтерактивних форматів у роботі з різними категоріями громадян.

Відбуватиметься пошук новітніх засобів, що сприятимуть самодопомозі та активізації громадської взаємодії в різних сферах соціальної роботи, серед яких засоби культури набувають ще більших важелів. Постає необхідність застосування нестандартних підходів і креативних рішень, зокрема соціокультурна анімація, організація тематичних спеціальних подій, залучення до здобутків культури, просвітництво та збереження традицій в інклюзивних безпечних осередках, в змозі

стимулювати суб'єктів соціуму до активності, громадянської участі, взаємозацікавленості та підтримки, сприяти соціальній інтеграції та консолідованості.

Підготовка фахівців вимагатиме креативних рішень зважаючи на суттєві зміни змісту вищої освіти та методів освітньої діяльності. Це передбачає вдосконалення освітніх програм майбутніх соціальних працівників та менеджерів соціокультурної діяльності водночас, внесення актуальних змін до освітніх компонентів, добір ефективних засобів та методів навчання. Не претендуючи на вичерпність указаних трендів, зауважимо, що поглиблення взаємодії суб'єктів соціуму у сфері культури (соціокультурна діяльність) уможливило вирішення завдань соціальної роботи (соціальна інтеграція та активізація, стимулювання соціальної відповідальності та громадської активності тощо) і має відбуватися на основі технологізації соціокультурних процесів.

У зв'язку з цим, звернемося до визначення сутності соціокультурних технологій. Перманентний дискурс із визначення «соціокультурного», який досі триває, дозволяє зазначити позиції, з яких буде вестися наступний аналіз. По-перше, авторка далека від думки, що культуру як явище можна розглядати у вузькому сенсі (сфера культури), скоріш вона є системною матрицею, моделлю буття осіб і груп, що зумовлює життєдіяльність і зумовлюється нею водночас. Діалектична єдність цих процесів забезпечує можливість дослідження сучасних процесів культури і закладає теоретичні підвалини розуміння соціокультурного. По-друге, змістом соціокультурного є динаміка взаємодії моделей форматів і культури з соціальним, громадянським і суспільним для досягнення здійснення якісного стрибка інтеракції у сфері культури й вдосконалення системи дій, що забезпечують подальший рух. По-третє, інтенсивність взаємодії та наповненість сенсом забезпечують специфіку соціокультурного процесу. Зміст соціокультурного існування регламентується об'єктивною необхідністю, культурною і соціальною політикою, системою управління на рівні локального середовища. По-четверте, цей процес можна регулювати, застосовуючи управлінські механізми (менеджмент культури, соціокультурної діяльності), які мають власну специфіку і у сфері культури в широкому сенсі мають адаптуватися та трансформуватися, а також набувати власних ознак зважаючи на особливості функціонування.

Явище технологізації соціокультурного процесу також перебуває в стані певної невизначеності. Трамбування та класифікація соціокультурних технологій потребує подальшого дослідження і усталення. Однак, ґрунтуємося на тому, що технологія – це поступові процесуальні дії, що системно пов'язані між собою і приводять до досягнення конкретного результату. Технологізація соціокультурних процесів обумовлена специфікою вказаної сфери (інституційна складова, механізми фінансування, здатність до інтеграції зусиль, інноваційні підходи до створення нових форматів тощо) і передбачає здійснення алгоритму, процедур і операцій, які реалізуються поетапно. Власне технологізація, з одного боку, є тим явищем, до якого певним чином пристосована сфера культури й реалізуються сценарії креативного їх втілення, з іншого – ще виникає багато запитань, коли йдеться про гуманітарну сферу. Соціокультурні технології переймають ознаки соціальних (суб'єкт-суб'єктна взаємодія, гнучкість, варіативність, спрямованість на особистість на соціальні групи тощо) та культурних (креативність, інтерактивність, пізнавальність, емоційність, отримання вражень тощо) але розглядаються за змістом як цілісність та взаємопроникнення, на відміну від механічного поєднання соціального та культурного.

Менеджмент у сфері культури не є однозначно зафіксованим як теоретично, так і практично. В науковій літературі використовуються такі «альтернативи» як соціокультурний менеджмент, організація дозвілєвої діяльності, управління вільним часом та креативними індустріями тощо. Досліджуючи сутність менеджменту соціокультурної діяльності, можна зауважити, що це одночасно процес, завдяки якому відбувається гармонізація управлінських функцій (планування, організація, мотивація, координація, контроль) та визначення стратегічних пріоритетів розвитку сучасних моделей культури, забезпечення необхідних ресурсів для розгалуження новітніх форматів соціокультурної взаємодії.

На нашу думку, саме в динаміці вказаних процесів реалізуватиметься доцільне управління з метою посилення ефективності менеджменту соціокультурної діяльності. Якщо йдеться про планування, то серед сучасних трендів є поєднання стратегічного (загальна мета та місія діяльності) та оперативного (коригування планів залежно від нестійких умов середовища) типів планування, що надає гнучкості та виваженості соціокультурним процесам. Також обґрунтоване коригування цілей діяльності як відповіді на зміни в середині і ззовні установи сприяє виваженості надання послуги в галузі культури.

Для посилення продуктивності організаційних процесів має відбуватися оптимальний розподіл ресурсів, гармонізуватися делегування повноважень, здійснюватися сучасний тайм менеджмент тощо. Організація діяльності передбачає також уникнення бюрократизації соціокультурних процесів, зайвої формалізації та ієрархічної підпорядкованості.

Мотивація менеджерів та соціальних працівників відбувається шляхом підвищення кваліфікації, набуття нових навичок, сучасних умінь, залучення до управлінської діяльності і

відповідальної активності під час реалізації програм та проєктів у соціокультурній сфері.

Найоптимальніше технологія соціокультурної діяльності вкладається в проєктний підхід. На основі проєктного рішення реалізується комбінація поступових управлінських дій, спрямованих на конкретно визначений результат. Отже, сучасні культурні проєкти є втіленням актуальних соціокультурних практик, які мають цілі соціального згуртування, активізації, консолідації, підтримки та супроводу.

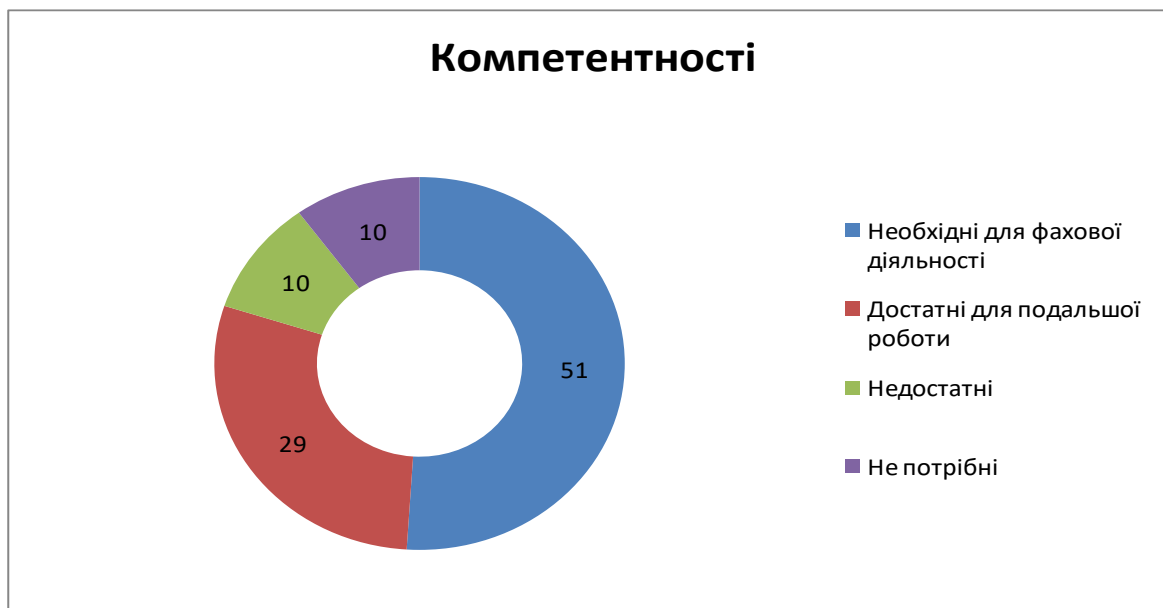
Відстежуючи реалізацію сучасних соціокультурних технологій у зв'язку з вирішенням завдань соціальної роботи, можна стверджувати, що іноді практика випереджає теоретичне усвідомлення явище, що вже існує і дає реальний результат. Наприклад, Благодійний фонд «Голоси дітей» має місію – жодна дитина не має залишитись наодинці з досвідом війни [7]. Маючи за провідну мету надання підтримки дітям, фахівці також допомагають родинам. Важливо те, що, зокрема, це робиться засобами соціокультурних технологій. Для надання голосу дітям, створюється відео контент і просуваються заходи для посилення системи прав дітей в країні. В прифронтових громадах фахівці фонду створюють інклюзивні простори, майданчики, де у креативний спосіб за допомогою різних видів ігор, мистецтва, арт-терапії реалізуються проєкти підтримки.

Окрім теоретичних та практичних засад сучасної соціальної роботи відповідно має змінюватися підготовка фахівця, який в змозі втілити у фахову діяльність новітні тенденції застосування соціокультурних технологій. Наприклад, у Сумському державному педагогічному університеті ім. А. С. Макаренка ведеться підготовка з освітніми програмами «Соціальна робота» та «Менеджмент соціокультурної діяльності», особливістю якої є взаємне поєднання під час освітнього процесу навчальних дисциплін з теорії і практики соціальної роботи з курсами, що втілюють основи управління соціокультурною діяльністю. Це дає змогу розширити межі застосування методів і форм соціальної інтеграції та підтримки застосовуючи для цього засоби соціокультурних технологій.

Для виявлення ставлення суб'єктів освітнього процесу, зокрема здобувачів, до якості надання освітніх послуг за цими спеціальностями, серед здобувачів ОС «Бакалавр» указанного закладу вищої освіти (ЗВО) доцільно проведення опитування, метою якого буде виявлення необхідних суджень щодо підготовки до реалізації соціокультурних технологій в галузі соціальної роботи. У 2023-2024 н. р. серед здобувачів указанного освітнього ступеню проводилося дослідження з приводу їх розуміння важливості менеджменту соціокультурних технологій, відповідності набутих компетентностей тим завданням, які вирішуються в професійній діяльності. Студентам зокрема поставлено запитання щодо тієї інформації щодо використання в професійній діяльності знань із соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності. Метою з'ясування фахових орієнтирів було визначити, чи доведено до здобувачів під час навчання важливість компетентностей.

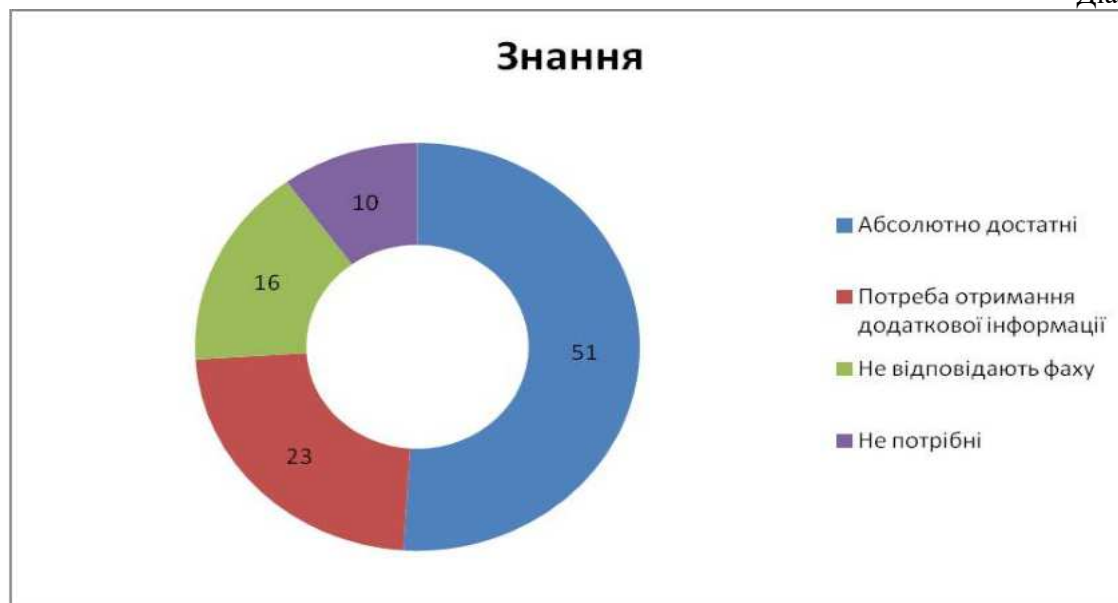
Як бачимо на діаграмі 1, за результатами опитування, більшість здобувачів вважають, що соціокультурна компетентність необхідна фахівцю з соціальної роботи і навпаки. Однак, майже чверть із них не вважає за потрібне формувати такі компетентності і засвоювати необхідну інформацію, що передбачає у подальшому необхідність трансформації освітнього процесу з метою донесення актуальності та впевненого засвоєння здобувачами відповідних освітніх компонентів.

Діаграма 1.

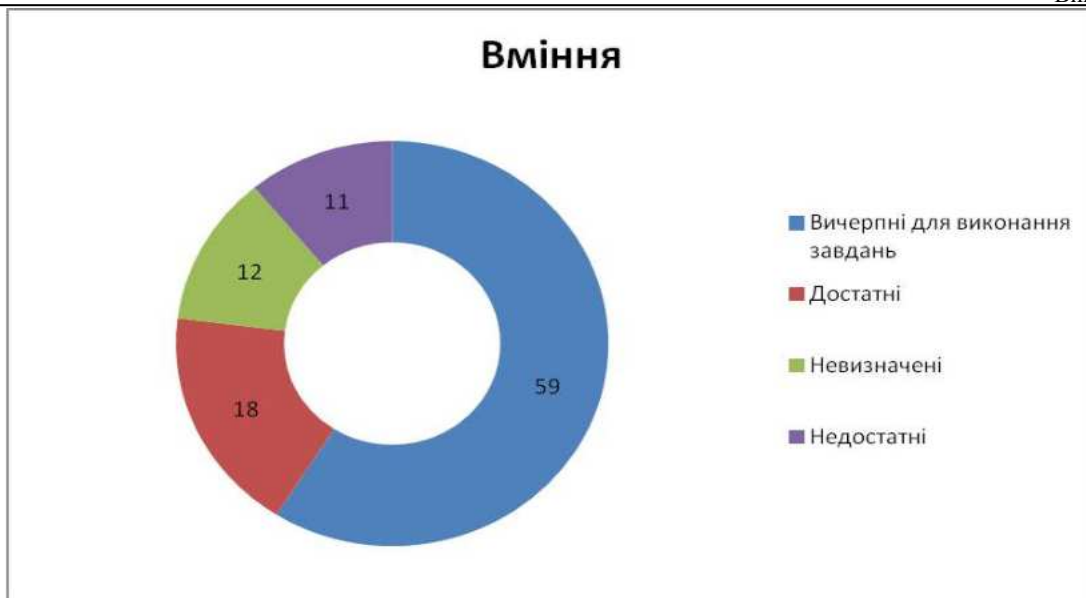
На рівні засвоєння знань, під час надання відповідей здобувачі зазначили, що тих знань, які вони отримують їм достатньо для виконання різних професійних ролей, зокрема для розробки і управління соціокультурними проєктами (51 %). Водночас, майже 29 % студентів бажали б отримувати знання в цьому напрямі більш ґрунтовні та актуальні. Також серед тих, хто брав участь в опитуванні, 20% не вбачають необхідності в засвоєнні додаткової інформації і формуванні теоретичного підґрунтя для реалізації функції менеджера соціокультурної діяльності (відповідали майбутні соціальні працівники) або соціального працівника (відповідали майбутні менеджери культури). Можна дійти висновку, що обраний напрям підготовки є правильним, але необхідно додатково посилити процес надання фахової інформації та необхідних знань під час викладання, зробити цей процес більш інтерактивним, переконливим та зацікавити здобувачів новими формами взаємодії під час лекційних занять.

Діаграма 2.

Стосовно запитань про необхідні вміння майбутньої фахової діяльності (діаграма 3), можна зауважити, що переважна більшість здобувачів вважають свої вміння вичерпними і достатніми для виконання завдань із менеджменту соціокультурної діяльності водночас із соціальною роботою. Приблизно така ж кількість, як і на перших двох діаграмах, зазначили, що не визначилися з вміннями або не достатньо на цьому розуміються. На нашу думку, серед опитуваних спостерігається чітка тенденція щодо негативного сприйняття урізноманітнення професійних ролей – майже 20 % не бачать необхідності здобувати компетентності, знання та вміння за вказаними спеціальностями, що може свідчити про їх незацікавленість у професії загалом. Однак, посилення практичної складової освітнього процесу, урізноманітнення практичних аудиторних занять, могли б змінити ситуацію на краще. Водночас, загалом оптимістично виглядають підрахунки зацікавлених студентів. Майже 75 % позитивно сприймають процес здобуття фахової освіти і мають достатній рівень готовності для подальшого засвоєння необхідних компетентностей, знань та вмінь.

Діаграма 3.

Висновки. Розглянувши проблему підвищення ефективності соціокультурних технологій для вирішення завдань сучасної соціальної роботи, можна зазначити, що трансформаційні процеси соціального існування в умовах воєнного стану зумовлюють необхідність методологічного, теоретичного, практичного, освітнього реформування взаємозв'язку менеджменту культури і соціальної роботи. Визначено сучасні пріоритети розвитку соціальної роботи, зокрема її зміни на методологічному, теоретичному, методичному та освітньому рівнях. Обґрунтовано, що менеджмент соціокультурної діяльності знаходиться в стані динамічних змін, що враховується під час планування, організації, координації соціокультурного процесу. Доведено, що сучасний стан розвитку соціальної роботи і менеджменту культури, має втілюватися під час підготовки фахівців соціальної і соціокультурної сфери. Проведене дослідження серед здобувачів вищої освіти з метою виявлення ефективності освітніх програм, дозволяє стверджувати, що переважає тенденція позитивного ставлення до суміщення професійних ролей, однак необхідним є урізноманітнення форм практичної підготовки студентів.

Перспективи подальшого дослідження. Дослідження засобів, методів і форм соціокультурної діяльності з метою консолідації населення на рівні об'єднаних територіальних громад, розробка комплексних проєктів соціальної інтеграції громадян шляхом залучення до активності в сфері дозвілля й подієвих технологій.

Список використаних джерел та літератури

1. Інноваційний вимір управління соціокультурною діяльністю в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 02 черв., 2023 р. Київ : ДУІТ. 2023. 170 с.
2. Максимовська Н. О. Менеджмент культури в контексті сучасної культурної політики. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб.* Вип. 45 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Г. П. Чміль, В. Г. Виткалов, П. Е. Герчанівська та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2023. С. 149-155.
3. Максимовська Н. Соціальна робота у сфері безпеки населення. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2023. Вип. 2 (11). С. 173-184.
4. Максимовська Н. О., Жолудь О. С. Особливості менеджменту спеціальних подій в сучасному культуротворчому процесі. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб.* Вип. 47 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Г. П. Чміль, В. Г. Виткалов, П. Е. Герчанівська та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2023. С. 144-151.
5. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Акад. праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
6. <https://voices.org.ua/>

References

1. Innovatsiyniy vymir upravlinnia sotsiokulturnoiu diialnistiu v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia: Materialy Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 02 chervnia 2023 roku). K.: DUIT. 2023. 170 s. [In Ukrainian].
2. Maksymovska N. O. Menedzhment kultury v konteksti suchasnoi kulturnoi polityky Ukrainka kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : nauk. zb. Vyp. 45 / uporiad. i nauk. red. V. H. Vytkafov ; redkol.: H. P. Chmil, V. H. Vytkafov, P. E. Herchanivska ta in. ; nauk.-bibliohr. redahuvannia naukovo biblioteki RDHU. Rivne : RDHU, 2023. S. 149-155 [In Ukrainian].
3. Maksymovska N. Sotsialna robota u sferi bezpeky naselennia. Sotsialna robota ta sotsialna osvita. 2023, Vyp.2 (11), S.173-184 [In Ukrainian].

4. Maksymovska N. O., Zholud O. S. Osoblyvosti menedzhmentu spetsialnykh podii v suchasnomu kulturotvorchomu protsesi. *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : nauk. zb. Vyp. 47 / uporiad. i nauk. red. V. H. Vytkaiov ; redkol.: H. P. Chmil, V. H. Vytkaiov, P. E. Herchanivska ta in. ; nauk.-bibliohr. redahuvannia naukovoï biblioteki RDHU. Rivne : RDHU, 2023. S. 144-151 [In Ukrainian].*

5. Semyhina T. Suchasna sotsialna robota. Kyiv : Akademiia pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmu, 2020. 275 s. [In Ukrainian].

6. <https://voices.org.ua/> [In Ukrainian].

UDC 377.018.43(477) (045)

MANAGING SOCIOCULTURAL TECHNOLOGIES IN CONTEMPORARY SOCIAL WORK

Maksymovska Natalia – doctor of pedagogical sciences, professor, Professor of the Department of Social Work and Management of Sociocultural Activities, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

The article examines the issue of increasing the efficiency of sociocultural technologies and cultural management in order to solve the issues of social integration, activation, and support of the population. Aim. The aim of this paper is to analyze contemporary development trends of social work and the sphere of culture, substantiate characteristic features of increasing the effectiveness of cultural management in order to ensure integration of population, activation of public interaction, development of social creativity by means of sociocultural technologies. *Research methodology.* Socio-pedagogical approach is applied as the leading one with the aim of increasing the effectiveness of management mechanisms in the field of culture to solve the tasks of contemporary social work, particularly social integration and activation of social groups. Management, system, activity aspects of contemporary sociocultural and social processes were taken into consideration. *Results.* Characteristic features of development of contemporary social work in Ukraine were determined, a management system of sociocultural technologies was integrated in order to solve the tasks of social work, considering the capabilities of the means of sociocultural activity for effective social integration and development of social creativity of various social groups. *Novelty.* It was substantiated that management of sociocultural activities is in a state of dynamic changes, which is taken into account during planning, organization, and coordination of the sociocultural process. It has been proven that the current state of development of social work and cultural management should be realized during training of specialists in social and sociocultural sphere. *Practical significance.* The research conducted among students of higher education institutions in order to identify the effectiveness of educational programs allows us to state that there is a prevailing trend of positive attitude towards combination of professional roles, but it is necessary to diversify forms of practical training of students. Prospects for further research. Determination of means, methods and forms of socio-cultural activity with the aim of consolidating population at the united territorial communities level, development of complex social integration projects for citizens through involvement in activity in the field of leisure and event technologies.

Key words: management of sociocultural activities, social work, sociocultural technologies, institution of higher education.

Надійшла до редакції 2.09.2024 р.

УДК 37.316.378.33.001.9

КУЛЬТУРА І МЕНЕДЖМЕНТ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ : СТАН, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Тетяна Уварова – кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса)
<https://orcid.org/0000-0003-2628-7399>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.919>
skalatatjana@ukr.net

Актуалізується проблема підготовки фахівців у сфері менеджменту культури. Досліджуючи питання сутності взаємозв'язку менеджменту та культури, здійснена спроба окреслити термінологічні межі основних понять та проаналізована специфіка менеджменту культури як діяльності. Виокремлено такі специфічні риси як економічна ресурсність, комерційна виправданість, перспективність та міждисциплінарність. Осмислюються фахові компетенції культурного менеджера. Встановлено, що фах культурного менеджера базується на інтегрованому пізнанні культури, обізнаності у проектному менеджменті, фінансах, комунікації. До фахових компетенцій також належать ділові якості, розуміння міжнародного контексту, креативність. Проаналізовано стан вітчизняної освіти за напрямом «Менеджер культури». Виявлені прогалини та недоліки. Запропоновано поряд із класичною освітою розглядати неформальну, альтернативну освіту у якості додаткового ресурсу підготовки менеджерів культури.

Ключові слова: культура, менеджмент, «культурний менеджмент», «менеджмент культури», «менеджмент у сфері культури», «менеджмент соціокультурної діяльності», «арт-менеджмент».

Постановка проблеми. Культура та мистецтво відіграють вирішальну роль в ідентичності та розвитку будь-якої нації. Проте для збереження, популяризації української культури та мистецтва